

Asia: VN/963/2018

Luonnonsuojelualueiden perustaminen Länsi-Lappiin, uusi lausuntopyyntö

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ympäristöministeriö valmistelee parhaillaan asetusesityksiä, jotka koskevat luonnonsuojelualueiden perustamista Lapin maakuntaan ja uudistaa lausuntopyyntönsä. Perustettavat alueet ovat valtion omistuksessa. Lapin maakuntaan on tarkoitus perustaa valtioneuvoston asetuksella 75 luonnonsuojelualuetta, joiden yhteispinta-ala on noin 72 000 hehtaaria. Lisäksi ympäristöministeriön asetuksella perustettaisiin 71 luonnonsuojelualuetta, joiden yhteispinta-ala on noin 2 200 hehtaaria.

Valtioneuvoston asetusluonnoksessa esitetyistä alueista seuraavat ovat Ylitornion kunnan alueella:

- Aavasaksan kruununpuisto (107 ha)
- Heinivuoma-Pietinvuoma (792 ha)
- Hämeenvuoma-Salamalompolonvuoma (268 ha)
- Kaitajärvi (210 ha)
- Palokas (3560 ha)
- Romppaat (151 ha)

Ympäristöministeriön asetusluonnoksessa esitetyistä alueista seuraavat ovat Ylitornion kunnan alueella:

- Airiselkä (2 ha)
- Antiorova (50 ha)
- Lempeälä (9 ha)
- Perävaaranvuoma (24 ha)

- Pitkäjänkkä (40 ha)

Asetusluonnosten esittelyteksteissä kerrotaan, että luonnonsuojelualueet perustettaisiin mm alueiden luonnon ja niiden eliöstön säilyttämiseksi luonnontilaisina. Alueita voitaisiin käyttää jokamiehenoikeuksien puitteissa retkeilyyn, luontoharrastuksiin, tutkimukseen ja opetukseen. Luonnonsuojeluvalvoja Ilkka Heikkisen keväällä 2018 tekemässä Länsi-Lapin luonnonsuojelualueiden perustamista koskevassa selvityksessä kerrotaan, että luonnonsuojelualueilla on luontoa muuttava toiminta kiellettyä. Niillä ei saa mm rakentaa rakennuksia, rakennelmia tai teitä eikä ottaa maa-aineksia tai kaivoskivennäisiä.

Malminetsintäyhtiö Mawson Oy on tutkinut jo usean vuoden ajan kulta- ja kobolttiesiintymiä valtioneuvoston asetusluonnoksessa esitetyillä Kaitajärven, Palokkaan ja Romppaan alueilla. Tutkimusalue sijaitsee Ylitornion kunnan ja Rovaniemen kaupungin rajalla. Yhtiö on käyttänyt noin 40 miljoonaa euroa tähänastiseen tutkimustoimintaan alueella. On selvää, että malmitutkimusten luvittaminen näillä alueilla vaikeutuu merkittävästi entisestään, mikäli alueet muutetaan kansallisiksi luonnonsuojelualueiksi. Muutos aiheuttaisi todennäköisesti myös sen, ettei alueelle voisi tulla kaivostoimintaa. Alue on merkitty Länsi-Lapin maakuntakaavassa kaivostoiminnan kehittämisen vyöhykkeeksi.

Aavasaksan matkailulla on pitkät ja ansiokkaat perinteet. Aavasaksan alue on Ylitornion kunnalle merkittävä matkailutoiminnan alue. Ylitornion kunnan ja yrittäjien tavoitteena on alueen merkityksen kasvattaminen mm asioilla, joita alueelle tehdyssä masterplanissa on suunniteltu ja jotka toiminnot sijoittuisivat osittain myös kaavaillulle luonnonsuojelualueelle. Perustettavalla luonnonsuojelualueella ei saa estää toiminta- ja laajentumismahdollisuuksia.

Tilanne on haasteellinen elinkeinojen toimintamahdollisuuksille ja korostaa yhteensovittamisen tarvetta. Luonnonvaroihin perustuvan elinkeinotoiminnan kehittäminen vaatii tasapuolista tietopohjaa ja avointa priorisointitarkastelua maankäytön eri intressien yhteensovittamiseksi.

Erityisesti kaivostoiminnan mahdolliseen käynnistämiseen tarvittava tieto malmipotentialista on vielä riittämätöntä ja tutkimustoiminta on sekä kallista että aikaa vievää.

Ylitornion kunnan mielestä asetusten valmistelussa ei ole selvitetty riittävästi muita kuin luonnonsuojellisia perusteita. Nyt esillä olevassa valmistelussa ei ole selvitetty asetusehdotusten taloudellisia vaikutuksia, yhteiskunnallisia vaikutuksia ja elinkeinopoliittisia vaikutuksia.

Ylitornion kunnan toimintaedellytysten, kunnan talouden, elinvoiman edistämisen ja väestökehityksen kannalta on erittäin tärkeää, ettei uusien luonnonsuojelualueiden perustamisella

estetä alueella kipeästi tarvittavia uusia mahdollisuuksia ja toimintaedellytyksiä. Uusia luonnonsuojelualueita perustamalla ei pystytä varmistamaan alueen myönteistä kehitystä.

Aavasaksan sekä Kaitajärven, Palokkaan ja Romppaan alueet ovat erittäin tärkeitä ajatellen Ylitornion alueen elinvoiman ylläpitämistä ja parantamista.

Ylitornion kunta antoi 25.4.2019 lausunnon asetusvalmistelusta. Kunta vastustaa asetusluonnoksissa esitettyjen uusien luonnonsuojelualueiden perustamista Ylitornion kunnan alueelle ja kyseenalaistaa asetusluonnosten mukaisten suojeluohjelma-alueiden toteuttamisen ilman yhteen sovittavaa näkökulmaa ja vaikutusten arviointia suhteessa muihin maankäyttötarpeisiin, alueen elinvoimaan ja toimintaedellytyksiin.

Lapin liitto suhtautui 29.4.2019 antamassaan lausunnossa ehdottoman kielteisesti luonnonsuojelualueiden perustamiseen ja myös kokonaisuudessaan kyseenalaistaa asetusluonnosten mukaisten suojeluohjelma-alueiden toteuttamisen ilman yhteen sovittavaa näkökulmaa ja vaikutusten arviointia suhteessa muihin maankäyttötarpeisiin. Lapin liitto pitää lisäksi ajankohtaa suojelualueiden perustamiselle huonona niin kansallisen ja alueita koskevan muutostilanteen kuin myös Lapin elinkeinoelämän toimintaympäristön muutosten ja kehittämisen linjausten takia.

Aikaisemman lausuntokierroksen jälkeen Lapin liitto on päätöksellään laittanut vireille Rajapalojen kaivoshankkeen maakuntakaavan. Vaihemaakuntakaavasta on laadittu osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Samaan aikaan sekä Ylitornion kunta, että Rovaniemen kaupunki ovat päättäneet laittaa vireille Rajapalojen osayleiskaavan. Kumpikin kaavahanke kohdentuu samalle alueelle kuin Ympäristöministeriön esittämä Palokkaan luonnonsuojelualue. Alueelle on aloitettu myös ympäristövaikutusten arviointiprosessi, jonka mukaan YVA-ohjelma olisi valmis vuoden 2023 loppuun mennessä. Sen jälkeen tehdään myös Natura-arviointi.

Ylitornion Yrittäjät ry on huolissaan kaivostoiminnan ja matkailuyritystoiminnan kehittymismahdollisuuksista, mikäli luonnonsuojelualuekaavailut toteutuvat. Myös kunnan asukkaat ovat huolissaan tilanteesta. Esimerkiksi Meltosjärven kyläyhdistys kannanotossaan 2.5.2019 esitti huolen malminetsinnän loppumisesta ja sen vaikutuksista alueen ihmisten toimeentuloedellytyksiin.

Ylitornion kunta uudistaa aikaisemman lausuntonsa asiasta ja lisäksi Länsi-Lapin luonnonsuojelualueita koskevaan asetusvalmisteluun toteaa seuraavaa:

Ympäristöministeriön esityksessä luonnonsuojelualueiksi kolme aluetta (Palokkaan, Kaitajärven ja Romppaiden luonnonsuojelualueet) sijoittuvat samalle alueelle kuin Rajapalojen kaivoshanke

Ylitornion kunnan ja Rovaniemen kaupungin rajalla. Paikalle laaditaan parhaillaan vaihemaakuntakaavaa, yleiskaavaa ja YVA-selvitystä. Rajapalojen kaivoshankkeen kulta- ja kobolttiesiintymä on maailmanlaajuisestikin erittäin merkittävä. Tämän hetkisen tiedon perusteella kobolttiesiintymä on kolmanneksi suurin Euroopassa. Koboltti akkumineraalina on myös kriittinen metalli EU:n vihreän siirtymän kannalta ja siten on erittäin tärkeää, että Rajapalojen kaivoshanketta on mahdollista viedä eteenpäin.

Rajapalojen kultaesiintymä on nykytiedon valossa Euroopan kuudenneksi suurin, yhtä suuri kuin Kittilän kultakaivos oli aloitusvaiheessa. Esiintymän kasvupotentiaali on kummankin metallin osalta valtava. Kaitajärven ja Romppaiden luonnonsuojelualueet sijaitsevat em. metallien tutkimusalueella, joten ne vaikuttavat hankkeeseen merkittävästi. Kaitajärven, Palokkaan ja Romppaan alueet ovat erittäin tärkeitä ajatellen Ylitornion ja koko Länsi-Lapin alueen elinvoiman ylläpitämistä ja parantamista.

Ylitornion kunta edellyttää, että Kaitajärven, Palokkaan ja Romppaiden alueen luonnonsuojelualuekaavailusta luovutaan.

Ylitornion kunta edellyttää, että ympäristöministeriö, Metsähallitus ja Ylitornion kunta yhteistyössä valmistelevat uuden esityksen Aavasaksan Kruununpuiston luonnonsuojelualueen rajauksesta siten, että tuleva luonnonsuojelualue mahdollistaa Aavasaksan alueen monipuolisen kehittämisen.

Kunta esittää, että ympäristöministeriö yhdessä metsähallituksen kanssa etsii korvaavat alueet näille luonnonsuojelualueiksi kaavailluille alueille. Ylitornion kunta on valmis olemaan mukana alueiden kartoittamisessa.

Valtioneuvosto on helmikuussa 2023 suojellut Metsähallituksen omistuksessa olevan Matalajärven alueen 131 ha osana valtion laajempaa suojelukokonaisuutta. Uusille suojelukohteille ei näin ollen tämänkään valossa ole tarvetta.

YLITORNION KUNTA

Maija Pihlajamäki

kunnanjohtaja

Teija Kannala

hallintojohtaja

Miikki Anneli
Ylitornion kunta - Ylitornion kunnanhallitus